

**ANALIZA WYBRANYCH DZIAŁAŃ W RAMACH
PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
W LATACH 2007-2013**Antoni Mickiewicz¹, Bogdan M. Wawrzyniak²¹Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie²Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

Abstrakt. Celem opracowania była analiza czterech wybranych działań, które uruchomiono w ramach PROW na lata 2007-2013. W ramach Osi I analizowano renty strukturalne i grupy producentów rolnych, natomiast w ramach Osi II wspieranie gospodarowania na obszarach ONW oraz programy rolnośrodowiskowe. Poziom wsparcia finansowego ustalono na poziomie 7,1 mld euro, co wobec 16,9 mld euro dla całego PROW stanowiło 42,0%. Stopień wykorzystania instrumentów wsparcia finansowego przypadającego na dwa pierwsze lata realizacji programu, pozostaje na niskim poziomie, za wyjątkiem pomocy udzielanej rolnikom gospodarującym na terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Słowa kluczowe: renty strukturalne, grupy producentów rolnych, wspieranie gospodarstwa na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, programy rolnośrodowiskowe

WSTĘP

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich jest dokumentem operacyjnym, określającym cele i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013. Program jest kontynuacją dwóch odrębnych planów, jakimi były uprzednio: 1) PROW 2004-2006, 2) Sektorowy Program Operacyjny – Rolnictwo (2004-2006). W programie zidentyfikowano obszary, które uznano za najważniejsze dla rozwoju obszarów wiejskich oraz określono zadania dla poszczególnych sektorów rolnictwa. Duża część przewidzianych w programie działań jest kontynuacją instrumentów wdrażanych w pierwszym etapie realizacji Wspólnej Polityki Rolnej.

Program jest finansowany z dwóch źródeł: z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (77%) i z krajowych środków publicznych (23%). Łączna kwota dofinansowania została ustalona na poziomie 17,2 mld euro. Zgodnie z przyjętym podziałem na cztery osie priorytetowe, najwięcej środków skierowano na działania związane z realizacją Osi I (41,7%) oraz Osi II (32,2%). Oś I, o charakterze gospodarczym, ma dążyć do „Poprawy konkurencyjności sektora rolnego i leśnego” i obejmuje swoimi programami 10 działań, spośród 21 określonych w PROW. Z kolei Oś II, o charakterze środowiskowym – „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich”, jest odpowiedzialna z funkcjonowanie czterech działań. W sumie dwie pierwsze osie obejmują 66,7% wszystkich działań określonych w PROW, rezerwując na to 73,9% wszystkich środków finansowych.

MATERIAŁ I METODY BADAŃ

Podstawą prawną do przyjęcia PROW w Polsce było rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW. Zgodnie z sejmową ustawą z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków europejskich, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonał podziału środków programu w ramach określonych poczynań, na poszczególne działania i województwa. Do dnia 31 marca 2008 roku zostały ogłoszone rozporządzenia wykonawcze dotyczące 12 działań, większość z Osi I. Kolejne działania były podejmowane sukcesywnie w miarę uzyskiwania akredytacji ze strony Ministra Finansów. Szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy regulują odpowiednie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Analizie poddano cztery działania, które znalazły się w pierwszym okresie realizacji PROW, w tym dwa działania związane z Osią I (Renty strukturalne, Grupy producentów rolnych) oraz dwa – związane z Osią II (Wspieranie ONW, Płatności rolnośrodowiskowe).

Do badań wykorzystano materiały zgromadzone w Systemie Informacji Zarządczej ARiMR. Ponadto źródłem informacji były ustawy i rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pozwalające na poprawną interpretację uzyskanych wyników i wyciągnięcia poprawnych wniosków.

DZIAŁANIE: RENTY STRUKTURALNE

Renty strukturalne znalazły się na trzecim miejscu Osi I pt. „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”, z planowaną kwotą wsparcia tego działania na poziomie 2,2 mld euro. Renty strukturalne mają zapewniać dochód rolnikom, którzy decydują się zrezygnować z prowadzenia działalności rolniczej. Pomoc jest kierowana do rolników w wieku przedemerytalnym, którzy prowadzą działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym i są gotowi przekazać gospodarstwo innemu rolnikowi lub następcy. Renta strukturalna jest płatnością wieloletnią, wypłacaną beneficjentom w cyklu miesięcznym.

Według PROW, celem działania jest poprawa struktury agrarnej kraju oraz przyspieszenie procesu wymiany pokoleniowej wśród osób prowadzących gospodarstwa

rolne, a także poprawę rentowności i konkurencyjności gospodarstw rolnych. Kryteria dostępu do programu zostały zmienione w stosunku do PROW z lat 2004-2006. Przede wszystkim podniesiono powierzchnię przekazywanego gospodarstwa rolnego z 1 ha do 3 ha, zaś gospodarstwo przejmujące grunty nie może być mniejsza niż średnia w danym województwie. Właściwość powyższa nie dotyczy czterech województw południowo-wschodnich. Rolnik ubiegający się o rentę strukturalną musi ukończyć co najmniej 55 lat, prowadzić działalność rolniczą przez okres 10 lat i podlegać ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres pięciu lat [Program... 2007].

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne”, wysokość renty stanowi 150% kwoty najniższej emerytury, przy czym ulega ona zwiększeniu o 100%, jeśli wnioskodawca pozostaje w związku małżeńskim. Gdy gospodarstwo rolne o powierzchni większej niż 10 ha przekaze się osobie w wieku poniżej 40 lat, wówczas wysokość renty ulega dalszemu zwiększeniu o 15% [Rozporządzenie... 2007 a]. Rozporządzenie weszło w życie 18 czerwca 2007 roku, zaś 25 czerwca 2007 roku rozpoczęto nabór wniosków. W ramach kampanii 2007 roku przyszli beneficjenci złożyli 8884 wniosków, przy czym wnioskowana kwota miesięcznej pomocy finansowej została obliczona w wysokości 7865,1 tys. zł. W kolejnej kampanii 2008 roku rolnicy złożyli 8176 wniosków, zaś wnioskowana kwota miesięcznej pomocy finansowej została obliczona w wysokości 8322,1 tys. zł. W sumie w trakcie dwóch pierwszych lat wdrażania PROW (2007-2008) złożono 17060 wniosków, w stosunku do których wydano 11 679 pozytywnych decyzji (68,4%), co w świetle obowiązujących procedur należy uznać za zjawisko pozytywne. Analizując liczbę wydanych decyzji w układzie województw, to najwięcej pozytywnie ocenionych wniosków złożono w województwach mazowieckim (15,8%), lubelskim (11,6%) i wielkopolskim (9,1%). W omawianym okresie z tytułu realizowanych płatności wypłacono beneficjentom 95,2 mln zł. Średnio na jeden zrealizowany wniosek przypadła kwota 8134 zł, która była zbliżona w skali całego kraju (tab. 1).

Tabela 1. Liczba złożonych wniosków o renty strukturalne i kwoty zrealizowanych płatności w latach 2007-2008

Table 1. Number of applications for structural pensions and amounts of realized payments in 2007-2008

Województwo Voivodeship	Liczba wydanych decyzji Number of given decisions	Kwoty zrealizowanych płatności (tys. zł) Amounts of realised payments (thous. PLN)	Średnio na jeden wniosek (zł) Average per one application (PLN)
1	2	3	4
Dolnośląskie	549	4 401,9	8 018
Kujawsko-pomorskie	881	7 746,3	8 792
Lubelskie	1 358	11 068,6	8 150
Lubuskie	103	844,4	8 194
Łódzkie	992	7 798,7	7 860
Małopolskie	690	5 529,3	8 013

Tabela 1 – cd. / Table 1 – cont.

1	2	3	4
Mazowieckie	1 852	14 496,4	7 827
Opolskie	377	3 046,6	8 079
Podkarpackie	761	6 285,8	8 258
Podlaskie	746	6 292,7	8 434
Pomorskie	308	2 615,4	8 490
Śląskie	370	2 928,6	7 913
Świętokrzyskie	836	6 642,9	7 944
Warmińsko-mazurskie	503	3 952,4	7 856
Wielkopolskie	1 064	9 188,8	8 635
Zachodniopomorskie	289	2 351,8	8 134
Ogółem Total	11 679	95 190,6	8 150

Źródło: System Informacji Zarządczej ARiMR.
Source: A System of Management Information ARiMR.

Najmniej wniosków napłynęło z województwa lubuskiego (103) i zachodniopomorskiego (289). Z badań wynika, że województwa charakteryzujące się „gorszą” strukturą agrarną, korzystają w mniejszym zakresie z tego programu, który powinien bardziej sprzyjać przemianom agrarnym. Natomiast świadomość pożytków płynących z rent strukturalnych wykazują rolnicy wywodzący się z województw mających względnie dobrą strukturę agrarną. W 2007 roku płatności za renty rozpoczęły się stosunkowo późno, z uwagi na termin naboru wniosków (w czerwcu 2007 roku) oraz niezbędny okres (6 miesięcy), jaki ma Agencja na weryfikację wniosku, a rolnik na przekazanie gospodarstwa.

DZIAŁANIE: WSPIERANIE GOSPODAROWANIA NA OBSZARACH GÓRSKICH I INNYCH OBSZARACH O NIEKORZYSTNYCH WARUNKACH GOSPODAROWANIA (ONW)

Działanie związane ze wspieraniem gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) znalazło się na pierwszej pozycji Osi II „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich”, ze wsparciem na poziomie 2,5 mld euro. Celem Osi II jest utrzymanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, co wiąże się z poprawą środowiska naturalnego, odpowiednim użytkowaniem gruntów oraz ochroną unikatowych zasobów naturalnych obszarów wiejskich. Wsparcie ONW ma zapewnić ciągłość użytkowania gruntów poprzez pomoc finansową dla gospodarstw rolnych, które znajdują się na terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Pomoc jest udzielana w formie corocznych płatności wy-

równawczych. Zgodnie z PROW kryteria dostępu do programu polegają na tym, aby beneficjent był rolnikiem, posiadającym gospodarstwo rolne o powierzchni co najmniej 1 ha, położonym na obszarach ONW oraz zobowiązał się do prowadzenia działalności rolniczej przez okres pięciu lat.

Na podstawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 i Ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących Europejskiego Funduszy Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [Ustawa... 2007], Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał Rozporządzenie z dnia 11 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Płatność jest przyznawana na wspieranie tej działalności do wysokości limitu stanowiącego równowartość w złotych kwoty euro, określonej w Programie. Łączna powierzchnia działek, na których jest prowadzona działalność rolnicza musiała wynosić co najmniej 1 ha [Rozporządzenie... 2007 b]. Wsparcie finansowe działalności na obszarach ONW otrzymywali rolnicy, których gospodarstwa w całości lub części były położone w granicach ONW, a powierzchnia użytków rolnych wynosiła minimum 1 ha. Płatności obejmowały zarówno grunty rolne, jak również sady, łąki i pastwiska trwałe w wysokości 38 euro (179 zł) na 1 ha na obszarach nizinnych (strefa I), 56 euro (264 zł) w strefie II i 68 euro (320) na 1 ha na obszarach górskich. Ze względu na charakter PROW, którego zasadniczym celem było zachowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz z uwagi na konieczność przeciwdziałania tzw. nadmiernej kompensacji na poziomie gospodarstwa, zastosowano system degressywności płatności. Wspieranie płatności ONW jest integralnie powiązane z dopłatami bezpośrednimi, poprzez składanie deklaracji na jednym, wspólnym wniosku. Nabór wniosków rozpoczął się 15 marca 2007 roku w pierwszym roku rozpoczętej perspektywy programowania, a także w podobnym terminie (15 marca 2008 roku) w drugim roku realizacji wspólnej polityki rolnej. Liczba złożonych wniosków zależała od powierzchni wyodrębnionych obszarów ONW na danym terenie. W liczbach bezwzględnych najwięcej wniosków składano corocznie w województwach: mazowieckim (144,1 tys.), wielkopolskim (78,9 tys.), łódzkim (77,80 tys.), podlaskim (70,7 tys.) i lubelskim (68,4 tys.). Z kolei, jeśli na problem spojrzeć z pozycji liczby gospodarstw rolnych występujących w danym województwie, to wówczas najwięcej wniosków złożono w województwach: podlaskim (76,7%), warmińsko-mazurskim (66,8%), wielkopolskim (58,6%) i lubuskim (52,5%), wobec 40,1% w skali całego kraju. Z definicji obszarów ONW wynika, że wsparcie mogło obejmować część użytków rolnych, na których te tereny występowały, a nie zawsze całego gospodarstwa rolnego. Stąd liczba wniosków nie pokrywała się z powierzchnią użytków rolnych objętych działaniami ONW (tab. 2).

W 2007 roku z tytułu wsparcia działalności ONW kwota wypłat wyniosła 1459,6 mln zł. Średnio na jeden wniosek kwota wsparcia wynosiła 1929 zł, przy czym była najwyższa w województwach: zachodniopomorskim (3414 zł), kujawsko-pomorskim (3235 zł) i warmińsko-mazurskim (3165 zł). Z kolei do województw o najniższej kwocie wsparcia można zaliczyć województwa podkarpackie (981 zł) i świętokrzyskie (990 zł).

Rolnik otrzymujący wsparcie finansowe z tytułu ONW był zobowiązany do określonych czynności wynikających z istniejących przepisów, co wyraźnie różni tę pomoc w stosunku do płatności obszarowych. O ile dopłaty bezpośrednie nie są obwarowane restrykcjami finansowymi w sensie zwrotu kwot wsparcia w przypadku, gdy nie zostaną spełnione określone warunki, to z kolei przy wsparciu ONW podstawową kwestią jest

Tabela 2. Liczba złożonych wniosków i zrealizowane płatności na wsparcie ONW (2007-2008)
 Table 2. Number of applications and realized payments for ONW (2007-2008)

Województwo Voivodeship	Liczba złożonych wniosków w 2007 roku Number of applications in 2007	Zrealizowane kwoty płatności w 2007 roku (tys. zł) Realised payments in 2007 (thous. PLN)	Średnia płatność na 1 wniosek Average payment per 1 application	Liczba złożonych wniosków w 2008 roku Number of applications in 2008
Dolnośląskie	21 481	51 254,6	2 386	21 321
Kujawsko-pomorskie	31 549	102 070,2	3 235	31 286
Lubelskie	68 446	91 517,3	1 337	68 531
Lubuskie	16 931	50 093,3	2 958	16 858
Łódzkie	77 805	106 756,4	1 372	77 643
Małopolskie	57 110	63 928,2	1 119	56 268
Mazowieckie	144 079	260 651,1	1 809	144 252
Opolskie	7 203	11 911,3	1 653	7 160
Podkarpackie	45 916	45 079,6	981	46 423
Podlaskie	70 759	185 686,9	2 624	71 163
Pomorskie	24 128	72 337,8	2 998	24 398
Śląskie	20 083	22 695,4	1 129	20 715
Świętokrzyskie	40 851	40 480,9	990	40 354
Warmińsko-mazurskie	31 875	100 910,6	3 165	31 558
Wielkopolskie	78 994	188 514,7	2 386	78 801
Zachodniopomorskie	19 125	65 311,5	3 414	18 853
Ogółem Total	756 335	1 459 199,8	1 929	755 584

Źródło: System Informacji Zarządczej ARiMR.
 Source: A System of Management Information ARiMR.

rygorystyczne przestrzeganie zasad zwykłej dobrej praktyki rolniczej. W Rozporządzeniu MRiRW ustalono, że w wyniku pierwszej kontroli za brak przestrzegania tych zasad rolnik zostaje tylko pouczone, a uchybienie to zostaje jedynie odnotowane w protokole kontroli. Jeśli w wyniku następnej kontroli stwierdzono dalsze nieprzestrzeganie zasad, to płatności zostają zmniejszone w danym roku o 7%, a potem całkowicie wstrzymane [Rozporządzenie... 2007 b]. Pomoc finansowa jest udzielana w formie corocznych zryczałtowanych płatności, zwanych dopłatami wyrównawczymi, przyznawanych do hektara użytków rolnych położonych na obszarach ONW. Decyzje administracyjne wydaje się w terminie sześciu miesięcy od daty złożenia wniosku, zaś po kolejnych 30 dniach rolnik otrzymuje tę płatność. Ponadto rolnik jest zobowiązany do przechowywania przez okres pięciu lat dokumentów dotyczących przykładowo dowodów zakupu nawozów lub środków ochrony roślin, atestów dla opryskiwaczy ciągnikowych lub ukończenia szkolenia związanego z ochroną środowiska.

DZIAŁANIE: GRUPY PRODUCENTÓW ROLNYCH

Grupy producentów rolnych znalazły się w Osi I „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”, na które to działanie zaplanowano płatności w wysokości 140 mln euro. Działanie to koncentruje się na poprawie konkurencyjności polskiego sektora rolnego, ze względu na istniejące wymagania wspólnotowe oraz presję konkurencyjną ze strony producentów z pozostałych krajów UE. W świetle Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 2007 r. pomoc jest realizowana w formie rocznych płatności, przypadających na okres pierwszych pięciu lat funkcjonowania grup producentów rolnych. Kwota wsparcia była wyliczana na podstawie rocznej wartości netto sprzedanej produkcji, wyprodukowanej w gospodarstwach członków grupy, i nie mogła przekroczyć w poszczególnych latach 5-2% wartości produkcji sprzedanej produktów lub grup produktów, w przypadku gdy roczna wartość sprzedaży nie przekraczała 1 mln euro. Natomiast w przypadku przekroczenia 1 mln euro wartości rocznej produkcji netto, poziom wsparcia spadał od 2,5% w dwóch pierwszych latach do 1,5% w piątym roku. Kwota pomocy przewidziana dla grupy producentów rolnych nie mogła przekroczyć równowartości w złotych kwoty: a) 100 tys. euro w pierwszym i drugim roku, b) 80 tys. euro w trzecim roku, c) 60 tys. euro w czwartym roku, d) 50 tys. euro w piątym roku [Rozporządzenie... 2007 c].

Ustawa o grupach producentów rolnych z 2000 r. określa zasady organizowania się producentów rolnych w grupy producentów i ich związki oraz zasady i warunki udzielania ze środków publicznych pomocy finansowej związanej z ich organizowaniem i funkcjonowaniem [Ustawa... 2000]. Członkami grupy mogą być osoby fizyczne prowadzące gospodarstwa rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub osoby prowadzące działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych. Grupa producentów rolnych – zgodnie z ustawą – prowadzi działalność jako przedsiębiorca mający osobowość prawną, pod warunkiem, że:

- została utworzona przez producentów jednego produktu rolnego,
- działa na podstawie statutu lub umowy (aktu założycielskiego),
- składa się z członków, udziałowców lub akcjonariuszy, z których żaden nie może mieć więcej niż 20% głosów na walnym zgromadzeniu wspólników,
- osiąga co najmniej 51% w pierwszym roku działalności, w drugim roku działalności 60% i w trzecim roku 75% udokumentowanych przychodów ze sprzedaży produktów grupy wytworzonej w gospodarstwach jej członków [Ustawa... 2000].

Akt założycielski powinien zawierać między innymi:

- zasady przyjmowania do grupy nowych członków,
- zasady zbywania akcji lub udziałów w spółce akcyjnej lub w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością,
- zasady dostarczania przez członków grupy informacji dotyczącej wielkości sprzedaży i cen uzyskanych za produkty,
- zasady tworzenia i wykorzystywania funduszu specjalnego,
- sankcje wobec członków grupy, którzy nie wypełniają nałożonych na nich obowiązków.

Celem działalności grupy jest dostosowanie produkcji rolniczej do warunków rynkowych, poprawa efektywności gospodarowania, planowanie produkcji ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości, a także koncentracja podaży oraz organizowanie sprzedaży produktów rolnych. Grupa, aby móc funkcjonować, musi się zarejestrować,

zaś nadzór nad jej działalnością sprawuje wojewoda (obecnie marszałek). Grupa otrzymuje pomoc finansową ze środków publicznych na założenie i wsparcie jej działalności administracyjnej w okresie pierwszych pięć lat funkcjonowania. Ponadto może ubiegać się o preferencyjne kredyty ARiMR oraz może również korzystać z dopłat do oprocentowania zaciągniętych kredytów.

W dniu 18 czerwca 2004 roku weszła w życie znowelizowana ustawa o zmianie ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach. Znowelizowana ustawa pozwalała na członkostwo w grupie, oprócz osób fizycznych, również jednostkom organizacyjnym nie posiadającym osobowości prawnej oraz osobom prawnym prowadzącym gospodarstwa rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym [Ustawa... 2004]. Zaproponowane zmiany wynikały z konieczności dostosowania prawa polskiego do prawa unijnego, a także z potrzeby uelastycznienia przepisów do realnej sytuacji istniejącej na wsi polskiej.

Terminy naboru wniosków rozpoczęły się 16 lipca 2007 roku. W tym czasie zawarto 131 nowych umów, przy czym z 35 grupami producentów rolnych zrealizowano płatności na kwotę 6,8 mln zł. Stopień wykorzystania limitu na cały okres programowania określono na poziomie 1,34%. W sumie w dwóch pierwszych latach (2007-2008) liczba złożonych wniosków wyniosła 167, zaś zrealizowane płatności wzrosły do 7,7 mln zł. Średnio na jedną grupę wypłacono 46,1 tys. zł. Nadal w sześciu województwach nie zrealizowano żadnych płatności (tab. 3).

Najwięcej wniosków o płatności złożono w województwach: wielkopolskim (26), pomorskim (20) i dolnośląskim (18). Natomiast najwyższy poziom płatności na jeden wniosek osiągnięto w województwach: dolnośląskim (86,5 tys. zł), mazowieckim (77,1) i opolskim (70,5).

DZIAŁANIE: PROGRAM ROLNOŚRODOWISKOWY (PŁATNOŚCI ROLNOŚRODOWISKOWE)

Programy rolnośrodowiskowe znalazły się na drugim miejscu Osi II „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich”, z kwotą dopłat na poziomie 2,3 mld euro. Program ma na celu poprawę środowiska przyrodniczego poprzez: zachowanie cennych siedlisk, promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania, kształtowanie struktury krajobrazu, ochronę lokalnych ras zwierząt gospodarskich. Wsparcie, w formie corocznych, zryczałtowanych płatności, jest udzielane producentom rolnym, którzy zdecydują się na realizację jednego lub kilku pakietów rolnośrodowiskowych. Działanie programu rolnośrodowiskowego jest pogrupowane w dziewięciu pakietach, jak np.: rolnictwo równoważone, rolnictwo ekologiczne, ekstensywne użytkowanie trwałych użytków rolnych, ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych czy ochrona gleb i wód. Zgodnie z wymogami PROW 2007-2013, rolnik realizuje zobowiązania rolnośrodowiskowe w ramach wszystkich pakietów i ich wariantów, które polegają na zachowaniu trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanego rolniczo na terenie gospodarstwa, prowadzeniu rejestru działalności rolnośrodowiskowej oraz przestrzeganiu innych wymogów w zakresie deklarowanych wariantów.

Nabór wniosków o płatności rolnośrodowiskowe rozpoczął się 15 marca 2008 roku. W sumie złożono 21,5 tys. wniosków, przy czym najwięcej w województwach: lubelskim (2312), wielkopolskim (2075), kujawsko-pomorskim (2039) i mazowieckim (2030) (tab. 4).

Tabela 3. Liczba złożonych wniosków i zrealizowanych płatności w ramach grup producentów rolnych

Table 3. Number of applications and realised payments for producer groups

Województwo Voivodeship	Liczba złożonych wniosków Number of applications	Zrealizowane płatności (tys. zł) Realised payments (thous. PLN)	Średnio płatności na jeden wniosek (tys. zł) Average payments per one application (thous. PLN)
Dolnośląskie	18	1 556,3	86,5
Kujawsko-pomorskie	17	810,9	47,7
Lubelskie	2	0	0
Lubuskie	17	359,3	21,1
Łódzkie	2	0	0
Małopolskie	3	187,7	62,6
Mazowieckie	6	462,9	77,1
Opolskie	16	1 127,9	70,5
Podkarpackie	2	0	0
Podlaskie	5	0	0
Pomorskie	20	1 175,9	58,8
Śląskie	7	0	0
Świętokrzyskie	2	0	0
Warmińsko-mazurskie	10	682,1	68,2
Wielkopolskie	26	668,5	25,7
Zachodniopomorskie	14	662,8	47,3
Ogółem Total	167	7 694,3	46,1

Źródło: System Informacji Zarządczej ARiMR.
Source: A System of Management Information ARiMR.

Tabela 4. Liczba złożonych wniosków i wnioskowanych płatności programu rolnośrodowiskowego (2007-2008)

Table 4. Number of applications and realised payments for agri-environmental schemes (2007-2008)

Województwo Voivodeship	Liczba złożonych wniosków Number of applications	Kwota wnioskowanych płatności (tys. zł) Applied payments (thous. PLN)	Średnio płatności na jeden wniosek (zł) Average payments per one application (PLN)
1	2	3	4
Dolnośląskie	839	9 469,6	11 286
Kujawsko-pomorskie	2 039	20 410,7	10 009
Lubelskie	2 312	13 351,1	5 774

Tabela 4 – cd. / Table 4 – cont.

1	2	3	4
Lubuskie	524	7 568,5	14 442
Łódzkie	903	3 591,3	3 976
Małopolskie	1 603	8 542,4	5 328
Mazowieckie	2 030	15 428,9	7 600
Opolskie	227	2 072,3	9 127
Podkarpackie	1 589	7 878,4	4 957
Podlaskie	1 679	12 717,5	7 574
Pomorskie	1 296	14 645,3	11 300
Śląskie	278	1 945,5	6 996
Świętokrzyskie	1 882	7 241,3	3 847
Warmińsko-mazurskie	1 194	19 366,3	16 219
Wielkopolskie	2 075	16 743,2	8 068
Zachodniopomorskie	1 032	18 978,9	18 389
Ogółem Total	21 502	179 951,2	8 369

Źródło: System Informacji Zarządczej ARiMR.
Source: A System of Management Information ARiMR.

Wnioskowana kwota płatności w ramach programu została określona na poziomie 179,9 mln zł. Najwięcej środków w przeliczeniu na jeden wniosek uzyskano w województwach: zachodniopomorskim (18,4 tys. zł), warmińsko-mazurskim (16,2 tys. zł) i lubuskim (14,4 tys. zł).

PODSUMOWANIE

W ramach PROW 2007-2013 zaplanowano 21 działań, zgrupowanych w czterech osiach priorytetowych. Uruchamianie poszczególnych działań odbywało się z opóźnieniem, którego podłożem było brak dostosowania systemu informatycznego do nowych regulacji prawnych i brak akredytacji ze strony Ministra Finansów. Do 31 marca 2008 roku zostały ogłoszone rozporządzenia wykonawcze MRiRW, dotyczące 12 działań (57,1%). Analizowane cztery działania są ważne z tego względu, że dotyczą wysokiego wsparcia finansowego na poziomie 7,1 mld euro, wobec 17,2 mld euro (41,3%) całego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich zaplanowanego na lata 2007-2013.

Stopień wykorzystania instrumentów wsparcia finansowego przypadającego na dwa pierwsze lata realizacji programu, pozostaje na niskim poziomie, z wyjątkiem pomocy udzielanej rolnikom gospodarującym na terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

LITERATURA

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. 2007. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich. 2007 a. Dz. U. Nr 109, poz. 750.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej w ramach działania „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich. 2007 b. Dz. U. Nr 68, poz. 448.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich. 2007 c. Dz. U. Nr 81, poz. 550.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolno-środowiskowy” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich. 2008. Dz. U. Nr 34, poz. 200.
- Ustawa z dnia 18 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw. 2004. Dz. U. Nr 162, poz. 1694.
- Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. 2007. Dz. U. Nr 64, poz. 427.
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw. 2000. Dz. U. Nr 88, poz. 983.

THE ANALYSIS OF CHOSEN ACTIONS IN THE FRAME OF THE PROGRAM OF RURAL AREAS DEVELOPMENT 2007-2013

Summary. The aim of the study was to analyse four chosen actions activated within the frame of the Program of Rural Areas Development 2007-2013 (PRAD 2007-2013). In the frame of the 1st Axis there were analysed structural pensions and producers’ groups, however in the 2nd Axis there were analysed supporting farms operating on the unfavourable areas and agri-environmental schemes. The level of financial support was established on 7.1 billion EUR, what stood for 42.0% of the whole PRAD 2007-2013. The extent of using financial support instruments for the first two years of the program functioning remains on quite a low level with the exception of supporting farms operating on the unfavourable areas.

Key words: structural pensions, agrarian producers’ groups, supporting farms operating on the unfavourable areas, agri-environment schemes

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 31.03.2009

Do cytowania – For citation: Mickiewicz A., Wawrzyniak B.M., 2009. Analiza wybranych działań w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013. J. Agribus. Rural Dev. 2(12), 127-137.